

ՎԵՐԱԳԱՅԸ ՀԱՎԱՏԻՍ

1863 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 29

ՓԵՆՉՇԷՆՊԵ

ՆՈՒՄԵՐՈ 51

ԹԵԼԵԿՐԱԳ ԽՈՊԵՐԼԵՐ

Փարիս . 24 Հոկ .

Ըմբռնող բոսթամը, Նշնեբալ Լենին (Վոնֆետերէրին գոմանտանը) Վետերէլէրէ զալէպէ իթմիլ օլտուղունու թաստիգ իթտի :

Լէհիսթանտա հիւրիւմէթ, էհալիյի հապս իթմէյէ վէ Սիպերիայէ կէօստերմէյէ տէվամ իթմէքտէ տիր : Բուսիա ճէնէրալը թըրիֆօֆուն էօմրիւնէ գաստ օլունուպ, մէրգում խաֆիֆճէ եարալանտը :

Փարիս . 26 Հոկ .

Իմբերաթօր հագրէթլէրի Իշփօփա տէվլէթլէրի մուրախտալարընտան մուրէթիէպ օլան պիր Վոնկրէսսօ մէճլիսինին թէշթիլի իչիւն պիւթիւն հիւրիւմտարլարը տալէթ իթտի : Իմբերաթօրու միւշարիլէյհին պու թէթլիֆինին գապուլ օլունաճաղը եախօտ օլունմայաճաղը եագընտա մալիւմ օլաճագ տըր :

Փարիս . 26 Հոկ .

Լաբօնթօ եիւզտէ ալթըյա չըգտը :

Լաբօն Դէ Վէն զազէթասը 1815 մուհհիտէսինին ֆէսի օլունտուղունու գապուլ իթմէմէքտէ տիր :

Ֆրանսա Իմբերաթօրունունութգունուն մանասը, տէր զազէթայը մէզթիւր, պիրեօլիլէ մուհարէպէտէն սագընմագ տըր : Վնաֆֆէի տէվլէթլէրին արղիւսիւ տախի պու տուր լաթին օնուն չարէսի իչիւն տախի էֆթեարլար այրը օլապիլիր :

ԽՈՒՆԱՍԱՅԸ ԲՕԼԻԹԻԳԱ

Բօլիթիգայը հազըրէ իւզթրինէսահիչ պիր

խապէր ալմագ վէ օնուն նէթիճէսինէ իրմէր իչիւն, Ֆրանսա իմբերաթօրու հագրէթլէրի նին . Փորթիճտէ վաղի միլէթ մէճլիսինին քիւլաւը վէսիլէսիլէիրատ իթտիյի նութգտան պաշգա էլիմիլտէ պիր սէրմայէ եօգ տուր :

Իմբերաթօր հագրէթլէրի պունութգուալաֆրանկա Կոյիմրէրին ճինտէ եանի կէչէն փէնչէնպէ կիւնիւ սէօյլէմիլ օլտուղունունմիլիլ պու Նումա իրթէսի կիւնիւ Ըսթրանէյէ վիւրուտ օլաճագֆրանսը բոսթամընտան նութգու մէզթիւրուն սուրէթինի թահսիլ իտէճէյիլ իսէքտէ, թէլէկրաֆ օնուն էն մուհիւմ եերլէրինի փէյտէրփէյ պիզէ կէթիւրմիլ օլտուղունտան, շիմտիյէ գատար կէլէնլէրին քեաֆէսինի ճէմ իտիւպ, պէր վէճհը աթի թէրճիւմէսինէ միւսարաթ գըլընտը :

« Լէհիսթան իթիլալընըն զուհուրինէ տէյին, Ֆրանսա վէ Բուսիա տէվլէթլէրի պէյսինտէ օլան միւնտաիպէթ զայէթ էյի օլուպ, Իշփօփաճա զուհուր իտէն հէր մէսէլէտէ, իթթիֆագ վէ իթթիհատիլէ հարաքէթ օլունմագտէ իտի :

« Ֆագաթ իթիլալը մէզպուրտէն սօնկրա պու իթթիֆագա խալէլ կէլտիյինտէն, պու մատտէտէ Ֆրանսանըն մուհաֆագասընա սայ իտէկէլտիյի իթթիֆագ, Լէհուլէր հագգընտա ֆէտա գըլընտըրը, եանի Բուսիա ալէյհինտէ պուլունտուղուն գըլաւ օլունմուշ իտէ տէ, մէսէլէյի մէզպուրէ պիւթիւն Իշփօփա մէնաֆիինի իլթիմալ իթտիյինտէն, Ֆրանսանըն պու պապտէ եալընըճա հարաքէթ իթմէյէճէյի Հարգ վէ Սիւրիա մէսէլէրինտէն անլալըլապիլիր :

« Լէհ մէսէլէսինտէն տօլայը սիւմէլը սիւլաւէ թարաֆլէրինտէն Բուսիա տէվլէթլէրինէ

վագը օլան իխթարաթը խայրխահանէ վէ պիթարաֆանէ, վէսիլէյի իխաֆէատտ օլունտուղուտան հիջ պիր հիւսնիւ թէէսիր իթմէսիքտէն մատա, գավկսյը թէէսիր իւտէճէք եէրտէ, տահապէտթեր ալէվլէնտիրմէյէ պէպէպ օլտու :

«Բուսիս տէվլէթինին թալէպիլզէրինէ, պու մէսէլէ իլէ Լճրօփաճա միւճիպի իզթիւրապ օլան մէսայիլի սայիրէնին ֆասլ վէ թէսիլէյէսիպիր Լճրօփա զօնֆէրանսընա արզ վէ հավալէսիլէ, մէվատը միւզթէրապէնին տէֆ ու րէֆինէ, վէ տիւնեանըն սէլամէթի իլիւն շիմոյիէ գատար եսփըլմըլ վէ եսփըլմասը լազըմէտէն պուլունմուշ օլան խուսուսաթը միւհիմմէնին պիր նիզամը ճէտիտ թահթընա իլզագիլէ, եէնիտէն պիր մուհիտէն ազտինէ իհթիաճկէօրիւնմէքտէ տիր :

«Շիւնքի 1815 սէնէսինտէ ազա օլունմուշ օլան Վիլէննա մուհիտէսինին էքսէրը ահքեամը վագթ կէչմէյիլէ վէ տէհրին իւզիլապաթըյա Բիւճէսի օլտուգտան պաշգա, Եթտի պուսլարըն Ինիլիթէրա հիմայէսինտէն չըզըպ, Երուանիսթանէ իլթիհագը, վէ Բուսիս տէվլէթինին պիւթիւն պիւթիւն խիլաֆը մուհիտէ, Վարշաւիատա իճրա իթտիյի սէրթ մուսալէլաթ, մէզպուր ահանամէնին թէճտիտինի տալէթ իթմէքտէ տիր :

«Պիւնայէն ալէյհ էհլի ֆէսատըն ֆէսատընա, վէ իճրասը ճայիլ օլմայան թալէպլէրինէ մէյտան վէրիլմէմէք, վէ ֆաղաթ հագգանիլթ իւզըն նայիլ օլմալէրի լազըմ կէլէն խուսուսաթը էսիրիլմէմէք շարթըյա, հէր տէվլէթ թարաֆընտան պիրէր մէմուշըն ճէլլիլէ, շու հալը իլթիրապըն տէֆ ու իզալէսի զըմընտա հաքիմանէ վէ միւշքեաֆանէ միւպապէլէի էֆքեար վէ իճրայը միւթալաթ օլունմասը գէմանը կէրէյի կիպի կէլմիշ տիր : Վէ պուլունն իլիւն հիջ պիր տէվլէթին ֆէտաքեարըլը լազըմ կէլմէք :

«Եէնիտէն վազու իճրասը միւրատ օլունտան ուսուլվէ նիզամաթ իսէ, միւլք վէ էհա-

լինին միւշթէրէք մէնֆաթընը մուհաֆազա իթմէք գայտը իլէ վազ օլունմազ լազըմ կէլտիյինտէն, իշպու էֆքեարը մուատալէթէ ճիւմլէ թարաֆընտան մուհաֆազաթ օլունմազընը մէմուլ իտէրիլ :

«Վագթ ու հալին տալէթ իթտիյի ուսուլու մուատալէթին րէտտիլէ, էհալինին էֆքեարընն խիլաֆընա հարաքէթ իտէճէք օլուր իսէք, էֆքեարը ումումիլէին ալէյհիմիլտէ ճէրնանըն իլթ իզամ իթմիշ վէ պուպապտէ խալզը թէշէվիլէ տիւշիւմիւշ օլունմազըմը կիւն կիպի աշիքեար տըր :

«Վէ էյէր իշ պու նիլէթը խայրիյի էլէ հարաքէթ օլունուր տէ, նիհայէթինտէ պիր իթթիհատ հասըլ օլմատըլը թագտիրտէ, հիջ օլմազ իսէ, սաատէթ վէ էտպարըն նէտէն նէլէթ իյլէտիյի, վէ պուլնա սէպէպ օլանլարըն քիմլէր օլտուղու հէր քէսին մայիլմու օլուր :

«Իթթիֆագ վէ իթթիհատ իլէ քիտֆէի սուուպաթ վէ միւշքիլաթըն էօնիւ ալընաւազ, հուսուլու մաթլուպէ եօլ պուլունազը միսիլլիւ, մաղարաթը մէյտանտէ օլան ուսուլու գատիմէնին իպգասը էմլէյիլէ վուգու պուլան հարաքեաթը միւզիլրէնին քեաֆէսի, հարպը ինթաճ իտէճէյի պէլլի տիր :

Իմքեթաթօրուն պու նուլթուլունտան պիլզլէր իլի էսաս չըզարապիլրիլ, վէ շիւպէսիլ զաղէթայէր տախի պուլնտան սօնիրա, պու մատտէլէր իւզէրինէ պիլզէ եէնիտէն եէնիլէ հավատիլէր կէթիլէճէքլէր տիր, վէ չօգ իհթիմալ տըր քի ախշամս սապահա թէլէկրաֆ պու պապտէ պիլզլէրէ պիր մալիւմաթ վէրիր :

Պունլարըն պիրինճիսի, Վիլէննա մուհաֆիտէսինին ֆէսիս օլունմասը քէյֆիլէթի տիր : Պէյիլէ «Լափօլէօն Լճրօփայը ալթիւսթ իտիւպ եազըպ երզտըլտան, մէվճուտ օլան հիլթիւմտարլարըն պիր միգտարընը գաշըրաղտա, պիր միգտարընը թախթլարընտան աշաղը ալտըգտա, վէ պիր միգտարընը տախի քէնտի թահթը թէէսիրա-

Թընտա գալմագ իշխեն գալմի պաշխար իլէ պաղլատըգտա, Խնկիթէրա վէ Բուսիա տէվլէթէրի, (քի Վափօլէօն քէնտի հիւքմիք, նիւ պոնլարա իշլէթէմէմիշ իտի) սայրը տէվլէթէրի թէշվիգ իտէրէք, պիւ իթթիհաստ Վափօլէօնուն իւզէրինէ գըյամ իտիւպ, պիր գաչ մուհարէպէտէ օնու պօզուպ, քէնտիւսինի տախի ախգ ու կիրիֆթ պիրլէ Լվրօփատան տէֆ իտէրէք, հիւքիւմտարլար պիր ազ րահամ երւզիւ կէօրտիւքլէրինտէ, պիւզաթ Վ իէննատա քիւշատ օլունան պիր Գօնֆէրանսա թէճէմիւ իտիւպ, Վափօլէօնուն գաչըրմըշ օլտուղու հիւքիւմտարլարը եէ նիտէն թախթլարընա իպգա իթտիրաթէտէն սօնկրա, պիր թագըմ եէրլէրի տախի իշլէրինտէ փայլաշարլար. վէ հիւքմ իթտիւք քի պունտան պէշլէ կէրէք Վարօլէօն վէ կէրէք անըն զիւքրիւթթիւտէն հիւ պիրիսի Ֆրանսա թախթընա չըգմաշըն:

1848 տէ վաղու պուլան Ֆրանսա իիւթիւլընտա, շիմաթի իւշիւնճիւ Վափօլէօն ճիւմհուր քէյիսի օլուպ, անտէն պիր ազ վազըթ սօնկրա տախի եհալիսին րէյի իլէ իմբէրաթօր օլտուգտա, քէնտի թախթա չըգմասը սէպէպի իլէ իլք տէֆա օլարաթ Վիէննա մուհարէսինէ խալէլ Գէլտի: Վէ Իմբէրաթօրու միւշարիլէյին էլիլէ սօնկրալարտա իթալիա մուհարէպէսինտէ, Լօմպարտիանըն Վլթթրիատան ալընըպ Սարտէնիայ վէրիլմէսի, վէ Վափօլէ գրալընըն, թօսգանա. փարմա վէ սայրը տուգալարըն թարտ օլունուպ մէմալքի մէգ քիւրէնին Սարտէնիայա իլթիհաստ իլէ պիր իթալիա գրալըզընըն թէշքիլ տախի, Վ իէննա մուհարէսինէն իլիւաթը իտի:

Հէման պիր պլտան պէրու աղք քի Ֆրանսատա զաղէթալէր պու, մուհարէսինէ ֆէսի օլունմասը սէօզիւնիւ օրթայա չըգարտըլար, վէ իլք աղք հէր նէ գատար պու մատտէ տախիլ զաղէթալարըն սայրը խալալթը կիպի պօշ պիր լէյ քայրլտը իսէ քէք պուտէֆա Վափօլէօն րէսմէն

պունու թաստիգ իթմիշ տիր: Վէ միւշարիլէյ հաղըթլէրի, պու մուհարէսին հիւքմիւ պօզուլմասընտան պահս իթտիրտէ. Լէտի առալարըն Լունանիսթանէ իլթիհաստը վէ Բուսիանըն Վարշալիատա Վէշլիէր ալէյհնտէ իճրա իթտիյի զուլմ ու թէատտիյաթը մէյտանա գիյոնպ, Վ իէննա մուհարէսինէ խալէլ կէթիւրէն վուգուաթ օլարաթ եալընըլ անլէրի Կէօթէրէրէք, քէնտի թախթալէթը մասընը վէ իթալիատա իթտիւքլէրինի զէքր իթմէսի տըզաթէ շայնն տըր:

Պալատէ պէյան օլտուղու վէճէ իւզըն, պու մուհարէսին ֆէսի մատտէսինի, էվ վէլա Ֆրանսա զաղէթալէրի տէրճ իտիւպ, էհալտէ վէ էճնէպի մէմալքլէրինտէ տախի շույու պուլտու, վէ սօնկրա տախի րէսմէն թաստիգ օլունտո:

Լաքին սայրը Վլթթիւ մէմալքլէրիլէնտէ պու մատտէ հաղգընա շիմտիլիք պիր սէս չըգմամըլ իսէտէ, վէ տէվլէթլէր տախի րէսմէն պիր էֆքեար պէյան իթմէմիշ իսէլէր հոէ, եալընըլ Վլթթրիատա զաղէթալէր մուխալթէթ իթմէյէ պաշլաթըլար տըր, վէ զաղէթալէրին պու իիսթիլաֆաթը չօգ շիւպհէ վէրիւ քի, Վլթթրիա տէվլէթի պու մատտէյի աչըգտան աչըղա գապուլ իթմէյէճէք տիր:

Իքինճիսի տիր, Գօնֆէրանս քէյիյէթի: Լվրօփանըն էսայիշ ու իսթիւրահէթինէ խալէլ կէթիւրէն վէ անը տիւրլիւ իղթիրապէ տիւշար իտէն մէսայիլին քեաֆֆէսինի թէսվիյէ իթմէք իշլէն Ֆրանսա տէվլէթի, պիւթիւն Լվրօփալտէվլէթլէրինի պիր Գօնֆէրանսա մա տալէթ իթմիշ տիր, եա պու կիւն եարըն իտէճէք տիր:

Իւշ տէվլէթլէր էվլէլէրի Բուսիայա նօթա Վէօնտէրտիլէրի վաղթ ք պու թէքլիֆի իթմիշէր իտի:

Լաքին պու օ' Գօնֆէրանս տէյիլ տիր: Օրայա եալընըլ 1815 մուհարէսինի իմզա էտէն տէվլէթլէր մուրախսալարը ճէմ օլուպ, եալընըլ Վէճ մէսէլէսի թէսվիյէ օ

